

125/7

15 Mayıs 1936

No. 7-79

HUKUKÎ BİLGİLER MECMUASI

SAHİP VE BAŞMUHARRİRİ:
Paris Hukuk Fakültesi Doktoru
AVUKAT
GAD FRANKO MİLÂSLI

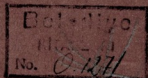
Adres: Galata, Bahtiyar han Bay Gad Franko yazıhanesi

Telefon : 43009

Bir nüshanın bedeli 25 kuruştur.

Bir senelik abonemanı posta ücretile beraber
250 kuruştur.

Türkiye harici için 300 kuruştur.

İSTANBUL

MARİFET BASİMEVİ

1936

HUKUKÎ BİLGİLER MECMUASI

Her ayın onbeşinde neşrolunur

TETEBBÜLER

DOCTRINE

Hukukî fikirler:

REFLEXIONS JURIDIQUES

Mecmuamız :

Yeni rejimin teessüsünden feyiz alan hukukiyatımızı anlatmak, bu sahadaki yeni temelleri ve kaideleri incelemek arzusu ile mecmuamızı 1926 senesinde neşre başlamış idik. Bu çalışmamız yedi buçuk sene devam ettikten sonra onu kapatmağa mecbur olduk. Yazmağa ve hususî bir okuyucu kitlesi ile görüşmeye alıştıktan sonra mecmuayı kapatmağa mecbur oluşum beni epeyce tazip etmiş idi. Fakat bir türlü mecmuanın bütün masrafını değil bir kısmını bile kapatmağa imkân görmediğimden bir müddet ara vermeği muvafık görmüştüm.

Şimdi yine cesaret bularak mecmuayı tekrar neşre karar verdim. Başlangıçta bu mecmua ekseriya 64 ve bazen 100 sahife üzerinden neşredilmiş iken bu def'a küçük, dar bir çerçeve dahilinde basılacaktır. Eski şeklini ve hacmini muhafaza ile beraber sahife mikdarını çok azalttım. Her nüshası 16 veya 20 ve en çok 32 sahifeden ibaret olacaktır. Bu mütevazî şeklinde dahi masrafını korumayacağına eminim. Her halde en küçük bir yardım gördüğüm anda hacmini genişletmeğe müsaraat edeceğim tâbiidir. O halde mecmuanın yaşamasını ve hatta büyümesini isteyen arkadaşların, hem kendilerinin hem tanıdıklarının abone olmalarını temine çalışmalarını dilerim.

Yeniden başlayan bu mecmua için bir programa ihtiyaç olmadığına eminim. Yedi buçuk senelik çalışmam en iyi progra-

mımdır. Maahaza şimdiden sonra dahi eskidenberi benimsediğim bazı tezleri müdafaaya devam edeceğim gibi bazı yeni tezleri de müdafaaya edeceğim; bu tezlerin nelerden ibaret olduğunun izahını münasip görüyorum:

Kaza Birliği:

Hakkı kazanın ancak adliye müessesesine ait olabileceğini mecmuanın ilk nüshalarındanberi ileri sürdüm; Eğer mübrem ihtiyaçların tazyiki tahtında, bazen Adliye makinasının haricinde kaza hakkını haiz teşekküllerin vücudune musamaha ediliyorsa da bu musamahanın hiç bir vakit teşmil edilmemesi lâzımdır.

Kazai idariye gelince, bizim zihniyetimize, bizim müesseselerimize uygun olmadığı ve her halde ne tarihi ne de mantikî sebepler ve lüzumlar tahtında ihdas edilmediği kanaatındayım.

Halbuki idarî makamların adli murakabeden kurtulmaları yolundaki hatveler artmakta, kendilerine hoş gelen bu yolda ileri gitmekte ve esefle farkına vardığım vecih ile, yeni kanunlarımızda gittikçe hakkı kaza ker gün bir az daha fazla olarak idarî makamlara verilmektedir. Bu tarzın doğru olmadığını, idare ile efrat arasında adaletin hüküm sürmesine mâni olduğunu ispat etmeğe çalışacağız. Umumi efkârımızı bhusus Kamutaydaki hukukçuları ikna edinceye kadar bu mücadeleyle devam edeceğiz.

Borçlar ve Ticaret Kanunu:

Yine eskidenberi müdafaaya ettiğim bir tezin faydası lehine, bu mecmuada muntazam yazılar bulunacaktır. İsviçre Kanunu Medenîsini ve Borçlar Kanununu almakla bu devletin, kanun sahasındaki esaslı prensiplerini kabul etmiş olduk; malûmdur ki İsviçrede Borçlar Kanunu hem hukukî hem ticarî maddelerde tatbik edilmekte olup orada ayrıca bir ticaret kanununa ihtiyaç

gösterilmemektedir. Hal bu merkezde iken bizde iki kanunun bulunmasında sebep ve hikmet yoktur. Zaten Türkiyede müstakil Ticaret mahkemelerinin adedi pek mahdud olup aynı hâkim iki kanunu tatbik ile muvazzaf olduğu cihetle bu ikiliğin pek de hikmeti anlaşılamaz.

Kaldi ki her iki kanunda mevcut hükümler mukayese edildikte ekser ahvalde Borçlar Kanunundaki hükümler daha tam ve muraccahtır; Borçlar kanununu ticarî işlerde tatbik etmemek için bir sebep görülemez.

Memnuniyetle kayıt etmeliyim ki dışardan Hukuk Fakültesi için getirilen kıymetli Profesörlerden Dr. Hirsch Hukuk Fakültesi mecmuasının Ağustos 1935 tarihli nüshasında bu mes'eleyi tetkike başlamıştır. Bu güzel tetkiklerden istifade edeceğimiz ve bu yazılar hakkında okuyucularımıza malûmat vereceğimiz tabiidir.

Boşanmanın tevsii :

Mecmuamız bu mübrem ihtiyaç için de mücadele yapmağa karar vermiştir. Bizde yeni kanunu medenî neşir edilmeden evvel talak kakkının yalnız ve sebep göstermeğe mecbur olmaksızın kocaya verilmişti ki bu hal adalet mefhumuna uymadığı gibi içtimai yaşayışımızın gerekliklerine de aykırı düşmekte idi; İsviçreden Medenî Kanunu ve bu meyanda bu Avrupalı memleketin boşanma ahkâmını iktibas etmekle içtimai hayatımızda büyük bir inkilâp yapmış olduk. Esasen evlenme, iki kimsenin bütün ömürleri müddetince beraber yaşamak taahhüdünü muhtevi bir mukavele olup, tarafeyinden biri, makul ve makbul sebep olmadıkça, talak olamayacağı asil kaide olarak kabul edilmiş ve hangi sebeplerin boşanmayı istilzam edebileceği kanunda tasrih edilmiştir.

Bu yeniliği alkışlamamak ve Kanunu Medenin bu ahkâmını inkılâbımızın memlekete yaptığı en büyük hediyelerden biri olduğunu inkâr etmek selim aklın kabul edemeyeceği bir keyfiyettir. Ancak izdivaç rabitalarını mukaddes tanımak ve sebepsiz çözülmelerine müsaade etmemek ne kadar doğru ise her iki taraf yani karı ve koca birlikte yaşamının tehammülfersa olduğuna kanaat getirerek hâkimden boşanmayı talep ettiklerinde bu talebi red etmekte ne aklan isabet görüyorum ne de bu şiddeti aile hayatımızın lehine konulmuş bir hüküm olduğunu kabul edebiliyorum. İki tarafın rızası ile boşanmanın kabul edilmemesi hayli felâketleri mucip olmuştur. Her şeyde memleketimiz itidal ve teeni ile yürüdüğünden, bazı yabancı kanunlarda görüldüğü veçhile tek bir tarafın talebi ile boşanmanın tescilini kabulde isabet olmamakla beraber, iki tarafın müracaatı üzerine boşanmaya kolayca karar verilmesi bir zarurettir. İşte mecmuamız bu haki-kati her kese anlatmağa ve kanunu medenimize bu prensibin ilâvesine çalışacaktır.

Hâkimlerin manevî mevkii:

Mecmuamız intişara başladığı ilk gündenberi şu mütaleayı ileri sürmüştür: Bizim Kanunî Esasımıza göre hâkimlerimiz tatbikile muvazzaf oldukları bir kanunu, Esaslı Teşkilât Kanununa mugayir olduğunu gördüklerinde onu tatbikten istinkâf edebilirler; hâkimlere verilecek yahut daha doğrusu, bence, hâkimlerimiz halen haiz oldukları bu hak hem vazii kanunun teşrii vazifesinde daha dikkatli davranmasını icap ettirecek, hem adliye-mizin ehemmiyet ve mevkiini yükseltecektir. Bu nazariyeye de arada bir temas edeceğiz. Fakat, kabul etmeliyim ki, bu tezimize, şimdiye kadar, pek az taraftar bulabildim.

İşte bu dört noktaya ayrıca bir ehemmiyet atf etmekle beraber, küçük hacmımızın müsaadesi nispetinde, mahkeme içti-hadlarına ve sair hukukî bahislara da az çok bir yer ayıracağız.

Lisanımız :

Hukuk âleminde faaliyet gittikçe artmaktadır. Bir çok kitaplar basıldığı gibi mecmualar da tevali etmektedir. Her biri hakkında mütalealarımızı, vesile düştükçe arzedeceğimiz tabii ise de, şimdiden bazı arkadaşların safi türkçe yazacağız diye kullandıkları dil ve uslûp üzerine dikkat nazarını celbetmek isterim. Dilimizin Türkçeleşmesinin en sıcak taraftarlarıdım. Fakat bu hususta kat'î kararlar alınmadan pek mubalagalı şekilde bu usulü tatbika kalkışmak yazılan şeylerin anlaşılmasını intaç ediyor. Gündelik gazete sayfalarında, edebiyatta, romanda dilin fazla türkçeleşmesine cevaz verilse bile ilmî tettebbü olmaktan çıkamayan hukukî tetkiklerde daha yavaş yürümek ve müntesiplerinin ekseriyeti eski lisana alışmış olduklarını nazarı itibara alarak, yeni kelimeleri kullanmakta müteenni olmak gerektir.

Ahiren bir gazetede okuduğuma göre Temyiz Mahkemesi yeni dille yazılmış lâyihaları anlamakta müşkilât çekmektedir; halbuki hak talep eden bir kimsenin hitap edeceği zatlara maksadını anlatmayı istihdaf etmesi lâzımgelir.

Bazı mecmualarda intişar eden yazıları anlamadığımı ve bazı kelimeleri klavuzda bile bulamadığımı itiraf etmeliyim. Bu yolda bir az daha müteenni davranmak ve kullanılan yeni kelimelerin yanına bildiğimiz lisandan mukabilini muterize içinde göstermek zarureti aşikârdır.

Ecnebi dillerden tercüme edilen makalelerle, tercüme olmayan yazılarda kullanılan yabancı kelimeler üzerinde dahi dik-

kat nazarını çekmek ve lüzümsüz surette yabancı kelimeyi ipka etmenin doğru olamayacağını söylemek isterim. Bir tercümede (Şale) kelimesi vardır: Fransızca bilmeyen nasıl anlasın? (küçük köşk) desek daha doğru olmaz mı? Bazı tercümelerde şu cümlelere tesadüf ettim: (bu bir *anachronismus* teşkil eder.) (Bu gibi senetler için fazla *rigueur* aranıyor.) Buna da tercüme demeğe kimsede salâhiyet yoktur. Fransızca bilenler bu tetkikleri me hazlarında okuyabilirler. Bizim himmetimizin başlıca ecebî lisan bilmeyen arkadaşlar için olduğunu unutmayalım.

Gad Franko Milâşlı

NOT — Bâzı arkadaşların mütaleasını kabul ederek mecmuada kullanılan harfların - okunmasını kolaylaştırmak için - büyükce olmasını tercih ettik.

G. F. M.

Boşanmanın genişlenmesi [*]

1. — **Boşanma**: Evlenmeye dair hukukî mukavelenin, zevceynin sağlıklarında, feshi demektir.

İzdivaç mukavelesinin âkıtlara tahmil ettiği vazifelerden biri beraberce ikamet olmasına göre **ayrılık** dahi, kanunu medeniye göre mevcut bu vazifeden zevceynin, hükmü hâkimle, beri tutulması diye tarif edilebilir.

[*] Bu tetkiklerime esas tuttuğum Brüksel avukatlarımdan Arthur Pierar'din (boşanma ve ayrılık) namı altında yazdığı üç büyük ciltten birincisinde bu bahsa dair mevcut kitapların mühimlerini işaret ederek 952 eser kayd etmiştir. Bu rékam dahi âlimlerce bu bahsa verilen ehemmiyetin parlak bir delilidir.